

Чудотворна икона Пресвете Богородице Тројеручице

Необично је видети хиландарске монахе како прилазе икони твојој као Игуманији и од ње узимају благослов за своја послушања. О, Свєблага, као што њих милостиво примаш и благосиљаш, тако и нас недостојне немој лишити свога материнског милосрђа и старања, примивши милостиво молитве наше које пред Светом иконом твојом узносимо. Осени нас својим благодатним благословом, избави нас од сваког јада и чемера и научи нас да богоугодно певамо Троједином Богу: Алилуја!

Радуј се, помоћнице наша, која нам помажеш иконом својом Тројеручицом.

Икона Пресвете Богородице Тројеручица (грч: Παναγία Τριχέρουσα) беше породична драгоценост Светог Јована Дамаскина. Он ју је чувао у личном параклису, у својој кући у Дамаску, почетком VIII века. Тада се целокупна Сирија налазила под влашћу Арапа – муслимана. Тадашњи калиф Дамаска, престонице Сирије, Валид (705-715), као муслиман, није знао да уређује верске послове хришћана Сирије. Стога је у својој палати као првог саветника, за питања потчињеног хришћанског становништва Сирије, запослио, тада још увек, световњака Јована Дамаскина, поштујући га због великог образовања и врлине.

Управо у то време, дакле почетком VIII века, појавила се јерес иконоборства, са средиштем у Константинопољу. Њен покретач је био византијски самодржац Лав III Исавријанац. Још увек световњак, Јован Дамаскин је, покретан божанском ревношћу, из Дамаска прогонио иконоборну јерес, како

разним писмима тако и речима. Он се на тај начин показао поборник и ватрени подржавалац поштовања светих икона. Обавестивши се довољно о њему и омрзнувши га, иконоборац Лав Исавријанац измисли једну подлост против њега: побринуо се да дође до једног дела написаног руком Светог Јована; затим је свом поверенику калиграфу издао заповест да до краја научи да опонаша начин писања Светог Јована, те да напише једну лажну посланицу; њу је наводно Светитељ послао самом автократору Лаву, подстичући га да дође и без борбе загосподари градом Дамаском из кога одсуствоваше калиф. Ову клеветничку и измишљену посланицу Лав посла свом пријатељу, калифу Дамаска, Валиду (705-715), додавши и своје писмо у коме га уверава у љубав коју има према њему. Њу је показивао и тиме што му шаље посланицу написану руком Јована, из које се ван сваке сумње види да је Јован завереник против Валидовог калифата. Примивши и прочитавши посланице, калиф поверова у приврженост Лавову и нареди, без даљег испитивања, да се одсече десна рука Јованова, која је написала наводну посланицу и да се, за пример свима, обеси на главном тргу Дамаска. Заповест је извршена одмах.

Када се онај дан приклањао вечери, Свети Јован је замолио да му дају одсечену руку, пошто је већ извршена калифова заповест. Држећи левом руком одсечену десницу и спајајући је са телом, он се мољаше клечећи целу ноћ пред иконом Богородице. Он мољаше Пресвету Богородицу да га исцели да би наставио да пише у знак сећања на чудо које се догодило.

После дуже молитве, уморан од бола и муке, заспа на кратко. У сну угледа Пресвету Богородицу живу на икони и чу како му говори да је исцељена рука, те да не треба више да се жалости. Само, треба да испуни оно што је обећао, тј. да настави да пише у заштиту светих икона. Свети Јован се пробуди и виде уистину да је рука његова здрава и да стоји на свом месту. Једино на оном месту где је била посеклина остаде као црвена нит, ради подсећања колико на страдање, толико и на чудо Пресвете Богородице. Због радости и благодарности према Богородици, Свети Јован се потом постарао да на доњој левој страни иконе припоји сребрну руку, сличну одсеченој. Икона је од тада добила име Тројеручица. До данас се истог обичаја држе побожни и чудесно исцељени хришћани који на Свете иконе полажу различите златне или сребрне предмете на којима су представљени неки од исцељених делова људског тела.

После овог чудесног исцелења, Свети Јован одлучује да напусти свет и да се замонаши. Видевши га исцељеног, калиф је разумео дејство Божије силе и

затражио опроштај за неправедну казну. Веома ожалашћен због одвајања од Светог Јована, он му најзад даје дозволу да се удаљи из света.

Свети Јован напушта Сирију и одлази да монашки живот проходи у чувеној Лаври Светог Саве Освећеног у Палестини. Поред њега је стално Добротворка његова, Пресвета Тројеручица. Поставши монах, он од других отаца у Лаври сазнаје да је Свети Сава Освећени, пре свог блаженог упокојења (VI век), дао заповест да поред његовог гроба причврсте његову „патерицу”, тј. игумански штап. Он је прорекао да ће у будућности као поклоник у манастир доћи један царски син његовог имена, тј. Сава, и да ће, при његовом поклоњењу гробу, причвршћени штап пасти на земљу. Њему је Свети Сава Освећени заповедио да се као благослов дâ игумански штап заједно са иконом Пресвете Богородице која је чувана у Лаври и која се звала Млекопитатељница. Знајући за наведена пророштва Светог Саве, Свети Јован Дамаскин је пре своје смрти оставио завештење да онај царски син као благослов узме и његову Богородицу Тројеручицу.

После пет векова, 1217. године, у Лавру као прост монах, поклоник, долази царски син, монах Сава, из Манастира Хиландара. Док се он поклањао гробу Светог Саве Освећеног, игумански штап је пао са свог места. Изненађени, манастирски оци затражише да се обавесте о непознатом монаху-поклонику. Тако сазнаше да се зове Сава и да је царски син. Сумњајући, међутим, још увек и двоумећи се да ли да испуне завештење свог ктитора, Светог Саве Освећеног, они вратише игумански штап на његово место и причврстише га. Следећег дана монах Сава се поклати и други пут пред гробом и игумански штап опет паде. Тако се разрешила свака сумња и монаси одмах монаху Сави дадоше игумански штап, иконе Млекопитатељницу и Тројеручицу.

Опремљен овим троструким благословом, Свети Сава се из Палестине враћа на Свету Гору.

Богородичину икону Тројеручицу Свети Сава је донео са собом у Хиландар. То је први долазак Тројеручице у Хиландар. После тога, Свети Сава, као што је већ речено, бива рукоположен за архиепископа Србије (1219.) и одлази са Свете Горе. Тројеручица остаје у Хиландару до 1347. године, дакле 100 и више година после престављања Светог Саве (1235). Тада као посетилац на Свету Гору долази српски цар Душан. Након своје посете Хиландару, приликом одласка за Србију, он као благослов манастира узима икону Тројеручице. На тај начин Богородица Тројеручица долази у Србију.

До краја XIV века Икона из непознатог разлога и на непознат начин прелази са двора цара Душана у власништво Манастира Студенице. Овај манастир,

као и друге области Србије, почетком XV века постају мета напада турских освајача. Обавештени да Турци долазе ка манастиру монаси су се на брзину и журно постарали да спасу највредније драгоцености које су имали. Икону Пресвете Богородице Тројеручицу су ставили и учврстили на самар једног магарета, које су пустили да иде куда га води воља Богородице. И уистину, вођено Пресветом Богородицом, магаре је прошло готово целу Србију и Македонију и дошло на Свету Гору. По заповести Богородице, оно се зауставило недалеко од Манастира Хиландара!? Видевши и схвативши шта се догађа, манастирски оци похиташе и скинуше икону са леђа магарета које је одмах потом пало мртво. Ту где је дошло магаре са иконом, сазидано је поклоничко место у спомен на тај догађај. Сваке године се врши литија са иконом Тројеручице од манастира до тог места у знак сећања на долазак иконе.

Тако је Тројеручица торжествено, са псалмопјенијем и кâдом, свечано дошла други пут у Манастир Хиландар. Ради велике почести, монаси су је поставили на горње место у олтару Саборне цркве Манастира Хиландара. То се догодило почетком XV века.

Много касније – не знамо тачно када – вероватно крајем XV века, у манастиру се десио следећи догађај. Игуман манастира умире. Манастир се нашао у тешкој ситуацији у вези са избором новог игумана. Тадашњи многобројни монаси су припадали различитим националностима. Било је Срба, Грка, Бугара и Руса. Грци су предлагали Грка за игумана зато што се манастир налази у грчкој земљи. Срби су, опет, предлагали Србина игумана зато што су ктитори манастира били Срби и што је манастир био познат као српски. Бугари су били најбројнији у манастиру и захтевали свог игумана. На крају, и Руси су предлагали Руса игумана зато што је манастир тада дариван даровима и великим новчаним средствима из Русије. Пошто нису могли да се сагласе између себе, сама Пресвета Богородица решава проблем. У току једне вечерње службе јасно се чуо глас Богородице са иконе да је она игуманија манастира. Монаси су чули глас, али му нису придали посебан значај.

Када су другог дана дошли у цркву ради јутрења, монаси угледаше икону на игуманском месту. Мислећи да је црквењак грешком изнео икону напоље, они је опет вратише у олтар. Међутим, следећег дана, на јутрењу опет видеше Богородицу на игуманском трону. Претпостављајући да је еклисиарх, из њима непознатих разлога, починитељ тог дела, монаси му одузеше кључеве од цркве, а врата сами лично закључаше после вечерње, уверивши се претходно да нико није остао скривен у цркви. Ујутро, они исти отворише врата ради

служења јутрења. Икона Богородице је опет била на игуманском месту! Тада су се коначно уверили да она сама тако хоће.

Док су разговарали о ономе што се десило, у манастир је дошао један пустињак, свима познат по својим врлинама. Он их је обавестио да му се јавила Богородица и рекла да монасима манастира каже да од сада она сама постаје игуманија манастира и да они међусобно треба да се помире. Они више не треба да покушавају са избором игумана, нити да померају икону са њеног игуманског места. Монаси су послушали вољу Пресвете Богородице. Од тада до данас нико је није померио са њеног места. Она се налази стално на игуманском трону, на месту игуманије. Од тада до данас сваки предстојник и духовни отац братства заузима друго место, са стране, поред иконе. Јереји и, уопште, сви монаси манастира праве поклоне пред њом као игуманијом манастира пре него што почну своје служење.

Тако је Пресвета Богородица Тројеручица прихватила „палицу” Манастира Хиландара и постала његова Икона Заштитница. Сви монаси који се налазе под њеним игуманством прихватају је као своју мајку, заштитницу и утешитељку у различитим тешким ситуацијама које доноси монашки живот.

Икона Тројеручице је врло добро очувана стара икона Богородице и има изузетну изражајност. Лице Пресвете Богородице је толико благо и поглед њен толико мио да побуђује на умиљење оне који јој се поклањају. На икону је, ради заштите и благољепија постављен златни оков који има пет хиљада утиснутих скупочених драгих каменова, као и друге вредне предмете које прилажу побожни поклоници или они који су доживели чудо од Богородице. Размере иконе су: 111цм висина и 91цм ширина. Икона је литијска, тј. одсликана са обе стране. На њеној позадини се налази предивна византијска икона Светог Николаја.

Сваке године 12/25. јула свечано се врши њен празник. Свеноћна торжествена служба прославља част и чуда Пресвете Богородице Тројеручице.

spc.rs